

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 13. De impedimento vis seu metus grauis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

nuncium acceperit de morte prioris, quantumcunque annorum spatio is abfuerit. Hanc esse constitutam à Clemente tertio, habetur ex cap. In praesentia De spons. & à Lucio tertio, ex cap. Dominus De secundis nuptijs. Moderata est autē postea per Innocentium tertium in cap. finali De lite non contest. §. Si autem i. ubi habetur, quod Iudex Ecclesiasticus in tali causa procedere non debeat, nisi verosimiliter praesumatur de morte viri: quod quidem indicat ad procedendum, aliquando sufficere posse indicia quae pariant verosimilem praesumptionem. Quando sint vero talia, quae sufficiant, ut & quando nuncium accepit de viri morte sit certum sufficienter, relictum est praedictis arbitrio attentis circumstantijs occurrentibus.

Secunda propositio est: Mulierem posse bonā conscientia secundo viro nubere, quando talis est publica fama, aut talia adsunt indicia de morte prioris mariti, ut iudicio Ecclesiastici Iudicis alteriusque prudentis, bonique viri, faciant verosimilem praesumptionem. Haec praeterquam ex praecedenti sequitur, habetur etiam ex eo, quod falli possit is qui mittit certum nuncium: ita ut hoc non excludat omne periculum deceptionis: & nihilominus potest sufficere ad excusationē secundarum nuptiarum, ex cap. In praesentia, & ex cap. Dominus ante citatis. Igitur sufficere quoque poterunt alia indicia, quae faciant non minorem probabilitatem quam id ipsum certum nuncium.

De qua probabilitate aduerte, talem esse debere, ut excludat omnem contrariam, quae rem faciat dubiam: alioquin enim esset abstinendum à secundis nuptijs, quod nullam habet periculum, non autem illas inire, in quo periculum esset tum nullitatis matrimonij, tum etiam adulterij. Pro quo faciunt quae Sanchez tradit in memorata disput. 46. quaestio. 1. qui & in sequenti quaestio. 2. bene docet vnius testimonium de morte prioris mariti non sufficere uxori ad licite nubendum alteri: quia si in causis pecuniarijs dictum vnius, insufficient est; multo minus sufficere in causa secundi matrimonij, in qua imminet damna peccati, inualiditatis Sacramenti, infamiae, & dedecoris, si vir ipsius superflus sit. Excipit autē in fine eiusdem quaestionis casum in quo ob loci distantiam non potest haberi alia probatio: & qualitas personae, & veritudo eorum quae dicit, prudens iudicet fidem esse ei adhibendam. Ex eodem fundamento tenendum videtur etiam quod idem multis pro se citatis tenet, solum famam non sufficere ad probationem mortis mariti, nisi alijs adminiculis fuleatur: ut quod ea sit longi temporis & cōstans in loco ubi maritus morabatur, & ex alijs id genus, quae ipse Sanchez citatis auctoribus refert: additis conditionibus quas fama requirit, ut plene vereque probata censeatur: quae cum spectent ad vsum fori externi, ei cui libuerit ipsum videndas relinquimus.

Tertia propositio est: Mulierem quae priuata etiam auctoritate, nupit secundo viro, non esse ab eo separanda per Iudicem Ecclesiasticum, nisi certo constiterit, quod prior maritus viuat. Haec deducitur ex eo, quod talis mulier eidem secundo viro postulanti, non debeat negare debitum; quando ipsa de morte prioris viri adhuc sibi dubitandum existimat, ex cap. Dominus, De secund. nupt.

Quarta propositio est: Mulierem quae siue temere, siue iustis argumentis subnixa contraxit cum secundo viro, si postea sciuerit priorem maritum viuere, debere ab hoc posteriori abstinere. Quod si nesciat certo, credat tamen leuiter, & sine iustis argumentis, debet ad consilium sui pastoris dubitationem huiusmodi deponere, libereque non modo reddere, sed etiam petere debitum. Sin credulitas eius probabilis sit & discreta, utpote innixa verosimilibus coniecturis & argumentis, tenetur quidem reddere debitum eidem secundo viro petenti: sed illud ab eo petere non potest. Haec habetur ex cap. Inquisitioni De sentent. excommunic. Pari autem ratione, quando matrimonium ratum solummodo, nec cōsummatum fuerit, iudicandus est de muliere, quae cum secundo viro contraxerit, eo quod crederet priorem illum ingressum esse religionem: nam si res aliter se habere deprehendatur, ipsi priori adhærere compellitur, etiam si secundum matrimonium fuerit consummatum ex cap. Licet De sponsa duorum. Id quod Couarr. tractat in Epitome part. 2. cap. 7. §. 3. num. 5.

ALIA difficultas hie occurrit, An ille qui existimans uxorem suam adhuc viuere, cum esset mortua, contraxit cum secunda, valide contraxerit. Ad quam cum Sylu. Matrimonium 8. qu. 13 §. 5. Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 56. distinguendo respondet: quod si talis putarit se posse uxorem secundam ducere viuente priore, quantumcumque sciret id esse peccatum, tunc matrimonium fuisse validum: quia vere habuit intentionem contrahendi; neque interuenit impedimentum coniugij, cum prior vxor iam esset mortua. Sed si existimarit se non posse tale quid: utpote sciens contractum cum secunda, viuente priore, non esse matrimonium: tunc inualidum esse matrimonium, quia non habuit intentionem contrahendi, sed solum decipiendi. De eo qui in tali casu vniuersim interderet matrimonij contrahere, non distinguendo an possit, vel non possit valide contrahere viuente adhuc vxore, dicendum videtur quod valide contrahat; cum intendat contrahere eo modo quo potest, nec subit impedimentum coniugij, nec aliud, ut supponimus, dirimens matrimonium.

Ceterum ille qui sciens uxorem adhuc viuere, ducit secundam: praeter peccatum mortale, quinque poenas incurrit. Nam in capit. 2. De sponsa duorum, illi imponitur ut quadraginta diebus in pane & aqua ieiunet, & septem sequentibus annis poeniteat. Deinde sit irregularis, ex capit. Nuper De bigamis. Tertio, contrahit matrimonij impedimentum vnum de minoribus, significatum nomine criminis, de quo in sequenti sectione tertia. Quarto, efficitur ipso iure infamis, ex citato cap. Nuper. Ac tandem incurrit poenas alias adulterij, & stupri, de qua re Couarr. in cit. §. 3. numer. 6. & 7.

CAP. XIII.

De impedimento Vis, seu Metus grauis.

SVMMARIVM.

- 75 Duo moti quibus vis seu metus grauis potest impedire matrimonium: & diuersas fori exterioris & interioris in iudicando de consensu in matrimonium.
- 76 Quatuor conditiones requirit, ut per metum reddatur matrimonium inualidum: quarum prima est, ut malum quod timetur, sit graue.
- 77 Idemque probabiliter imminet; nec necesse est grauius esse matrimonio ingrato, dummodo vere sit graue.
- 78 Secunda conditio requirit, ut metus sit extrinsecus ab homine incussus. Et tertia, ut sit iniustus ad obrinendam celebrationem matrimonij.
- 79 Quarta, ut sit iniuste incussus, & nonnulla quae ex ea inferuntur.
- 80 Qui per metum cadentem in constantem virum matrimonium contrahit, non peccat ut contrahens inualide.
- 81 Metus peccati in re alio, censetur cadens in constantem virum, & de veniali quid tenendum.
- 82 Metus amissionis honorum, metus infamiae, metus excommunicationis, & metus lucri cessantis, quatenus censentur cadere in constantem virum.
- 83 De metu reuerentiae: quatenus ex eo contractum matrimonium sit validum.
- 84 Moderatio cum qua idem accipiendum est: & de minus conuictis metu reuerentiae.
- 85 In quos cadat metus reuerentiae: & an importuna preces adiunctae eidem metui, ipsum faciant cadentem in virum constantem.
- 86 Quatenus non possint aut possint inferiores à superioribus compelli ad matrimonium.
- 87 Matrimonium contractum metu cadente in constantem virum non reddi validum per adiectum iuramentum, nec vim habere sponsaliorum.
- 88 Nulla est obligatio contractus matrimonij per metum cadentem in constantem virum, initi de futuro, etiam si adiectum sit iuramentum de non contrahendo ei.
- 89 Obiectio in contrarium solutione.
- 90 De dubio an validum sit matrimonium contractum & consummatum metu cadente in constantem virum, aliud tenendum quoad forum externum, aliud quoad internum, & quid.

75.

75. **V**is seu metus grauis dupliciter potest impedire matrimonium: vno modo, auferendo non tantum libertatem consensus, sed etiam consensum ipsum: vt quando homo propter metum, non consentit reuera, sed tantum fingit se consentire: tuncq; matrimonium inualidum est omni iure, tam naturali & diuino, quam Ecclesiastico: quia omni iure consensus requiritur ad matrimonium. Ad hoc faciunt cap. Si verum ei tua sanitas 31. quæst. 2. & cap. Consultationi De sponsal. neque id in dubium vocatur. Altero modo potest impedire auferendo tantum consensus libertatem, non autem consensum ipsum; vt fit cum quis vere quidem consentit in matrimonium, sed inuitus omnino propter metum grauem, qui dicitur cadens in constantem virum: sicq; certum est, inualidum esse matrimonium de iure Ecclesiastico, iuxta cap. Veniens 2. De sponsal. & cap. 2. De eo qui duxit in matrimonium.

SED DVBIUM EST, An sit etiam de naturali & diuino. Ad cuius explicationem & aliorum huc spectantium, prenotandum est. quod etsi in foro exteriori consensum liberum in matrimonio interuenisse iudicetur per signa externa, & in primis per consecutam copulam carnalem: ac etiam iuxta cap. Ad id, De sponsalibus, per cohabitationem diuturnam, seu quæ durauerit post cessationem metus, nihilominus tamen in foro interiori nullum locum esse signis sed relationi consentientis rei veritatem: De quo per cap. Tua nos De sponsal. docet Couarr. in Epitome par. 2. cap. 2. nu. 2. quod in foro exteriori credatur testibus & alijs documentis, non autem consentienti in causam propriam: contra vero in foro interiori consentientis testimonium sufficiat, quantumcumq; mille aduerterit testes.

76.

76. **P**renotandum est secundo, requiri quatuor condiciones vt Matrimonium per metum reddatur inualidum. **PRIMA**, vt metus non sit leuis, quod ex instituto tractat Sanchez lib. 4. disputat. 17. sed grauis sit; qui in antecitato cap. Veniens dicitur cadens in constantem virum: de quo in præcedenti libro 1. cap. vltimo pluribus egimus. Sufficiet hic notare tria esse necessaria vt talis sit, saltem sufficiet ad reddendum matrimonium inualidum. Primum est, vt malum quod timetur sit graue, seu valde magnum: de quo si non constat iure, relinquitur definiendum arbitrio Iudicis in foro externo: & arbitrio prudentis in foro interno, prout alijs citatis notat Sanchez in eod. lib. 4. disp. 5. sub initium: in qua consequenter tradit, quæ sint illa mala, de quibus iure constat, quod sufficiant ad metum cadentem in constantem virum, inter quæ certa sunt maximè, indicata hoc versu:

Stupri, siue status, verberis atque necis.

relata à D. Thoma in 4. distict. 29. questio vica, artic. 2. ad 2. Nam mortis & cruciatus corporis per verbera, aut æquiualentem illis carcerem diuturnum, vel cum vinculis atrocibus, satis constat adferre metum, qui cadat in constantem virum: idq; habetur ex cap. Cum dilectus De his quæ vi, & ex lege Nec timorem ff. Quod metus causa. De mutatione status, qua ex libertate in seruitutem aut captiuitatem redigitur aliquis, itemq; de violatione pudoris in femina casta, idem constare potest ex eo quod talia mala censentur non inferiora verberibus & carcere. Quæ ratio est, ad quam circumstantijs displicet, prudens formare debet suum arbitrium in reliquis casibus: de quibus Sanchez in eadem disp. 5. Ex quo in præcedenti disp. 4. aduerte quod diximus, procedere non tantum cum eiusmodi mala inferenda sunt illi, qui timet, sed etiam quando alijs valde coniunctis; vt patri, vel matri, vxori vel filijs, aut alijs consanguinitate vel affinitate, vel amicitia valde coniunctis.

77.

77. **A**lterum necessarium ad metum cadentem in constantem virum, est vt prædictum graue malum probabiliter imminet: nec enim vir est constans, qui malum etiam si magnum timet, quantumuis cognoscat illud minime sibi imminere. Hoc, de quo plenius Sanchez in eod. lib. disp. 1. conditione 1. colligitur ex cap. in 31. quæstio. 2. vbi glossa verbo Reprehensibilem duas causas tangit propter quas malum censendum est non imminere probabiliter. Prior est imbecillitas personæ quæ tale malum minatur: aut si ea nõ solet minas exequi. Videndus est Sanchez ibid. conditione 4. Posterior vero est locus publicus, in quo multi adsunt qui valeant illud impedire. Idem iudicium est quoties timens potest aliter occurrere malo sibi

imminenti, quæ contrahendo tale matrimonium. De qua re idem Sanchez ibid. conditione vltima.

Postremum necessarium ad prædictum metum, est ex plurimorum sententia, quos commemorat Sanchez in sequenti disput. 2. sub initium, talem proportionem esse inter malum quod quis minatur & matrimonium inuitum, vt melius sit accipere vxorem ingrati, quam pati tantum malum. Ratio est, quod cum viri constantis (vt pote sequentis rectæ rationis iudicium) non sit eligere maius malum ad vitandum minus, nec sanè erit eligere matrimonium: quando ipsius celebrationem pati, maius malum est, quam pati id quod aliter minatur. Verum tamen idem Sanchez ibid. numer. 3. cum Nauarro & aliquot alijs quos refert, sententiam contrariam sequitur; quæ vt mitior teneri potest: respondendo ad rationem allatam, iura grauitatem metus, per quem matrimonium redditur inualidum, metri ex grauitate mali quod metuitur: adeo vt cum illa de se tanta fuerit, vt malum reddat à viro etiam constanti metuendum; sit nata impedire in eo libertatem consensus, requisitam ad matrimonij validitatem. Si veritas ex lege quinta, ff. Quod metus causa, metum accipiendum esse, quemlibet, sed maioris mali: idem Sanchez respondet ex glossa ibidem, comparatum illic sumi propositio; sensumq; esse timorem maioris mali; id est, magni mali.

SECUNDA conditio ad metum requisita, vt is reddat matrimonium inualidum (de qua Couarr. in Epitome 2. part. cap. 3. §. 4. num. 16 & plenius Sotus in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 3. versu. Regula ergo generalis) est, vt extrinsecus ab homine sit incussus: ita vt intrinsecus ab ipso metuente susceptus ex al qua suspitione propria, aut passione aut incussus ab aliqua re experterationis, non reddat matrimonium inualidum. Quocirca verum matrimonium censetur, cum quis metu mortis, aut naufragij concubinam ducat in vxorem: similiter cum ex quibusdam suspitionibus vel indicijs metu infamie, aut alterius mali concipiens, contrahit matrimonium. Item ex morbo quo laborat timens mortem, promittit medico se accepturum filiam eius in vxorem: si ipsum curauerit: non enim medicus, sed morbus metum illi incutit: & sic de similibus.

TERTIA conditio, quam Sotus ibidem subiungit, est, vt metus non tantum incutiat ab homine, sed etiam incutiat eo sine vt matrimonium celebretur. Nam alio sine incussus, etiam ab homine, non reddit matrimonium inualidum. Et ita, inquit ibidem Sotus, si obsidetur aliqua ciuitas, & dominus illius metu mali imminenti matrimonium contrahat cum filia obsidentis, illud erit validum, quia obsidio non est eo sine cepta, vt talis ad matrimonium cogatur: quo sine si cepta fuisset, matrimonium esset inualidum. Similiter is, qui iam ab hoste captus matrimonium offert vt liberetur, contrahit valide: vt & is cui ad mortem propter sua facinorosa damnato, Iudex vitam offert, si aliquam ducat in vxorem. In talibus enim casibus non incutitur metus vt matrimonium celebretur: sed potius celebratur matrimonium vt metus auferatur.

QUARTA conditio, de qua pluribus Sanchez alijs citatis, lib. 4. disput. 13. est, vt metus iniuste incutiat eo sine, vt matrimonium celebretur. Si enim iuste incutiat, non ideo impediatur validitas matrimonij. Nam ratio cur contractus metu factus censetur inualidus, est quod contra iustitiam celebretur quod non contingit cum quis ad illum iniuste cogitur. Matrimonium igitur non erit ex eo inualidum, quod contrahatur metu, si sit iniuste incussus. Accedit quod quando metus iniuste incutitur, ille cui ob peccatum suum incutitur, censetur causa esse illius: adeoq; libertatem per illum sibi auferre. Nam eo ipso quod peccauit, meruit vt sibi talis metus incuteretur, atq; plena contrahendi libertate priuaretur. Sic ex cap. 1. & 2. De adulterijs ille qui intulit stuprum virgini, cogitur etiam poena temporali, eam ducere in vxorem: ac secundum omnes, teste Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 51. in fine, is qui foeminaam coegit secum matrimonium contrahere, si ipsa postea libere consentiente, ille renuat consensum præbere, cogi poterit ad præbendum.

Ex hac conditione inferitur verum esse, quod Sotus ibidem adhuc ait, nõ esse validum matrimonium, ad quod quis furti aut homicidij reus cogitur ab alio incutiente metum,

quod

quod nisi filiam suam duxerit, illi ad Iudicem deferret. Nam quamvis possit iuste d. ferre, non potest tamen iuste per de- lationem illi metum incutere in eum finem, vt filiam suam ducat in vxorem. Infertur pariter (ad idq; facit cap. Veniens 2. Despons.) non esse validum matrimonium, si is qui inue- nit aliquem cum filia, illum metu mortis, propria authorita- te cogat matrimonium cum ea contrahere. Nec enim pater potest auctoritate propria, iuste talem cogere ad matrimo- nium: quia id iudicis officium est. Valeret autem, si pater non venisset animo cogendi illum ad matrimonium, sed ani- mo interficiendi illum ob eam culpam: ille autem precibus imp. trasset ab eodē patre, vt vitam sibi condonaret, sub con- ditione quod filiam suam acciperet in vxorem. Tunc enim metus non est, tunc nullus vt matrimonium fieret, neq; con- uentio illa contingeret vt matrimonij obtineretur per me- tum: sed vt metus per matrimonium tolleretur, sicut in casu- bus propositis in 3. conditione. Valeret quoq; matrimonij si tunc pater tantū minaretur se accusaturum illum apud Iu- dicem, nisi filiam accipiat in matrimonium: eo quod pater non tantum potuit talem iuste accusare: sed etiam iuste illum accusare in eum finem vt matrimonij contraheret, ad quod iudex illum iuste cogere poterat.

Iam sequitur, vt ad dubia de re proposita veniamus quæ latius quidē persequitur Sanchez in supra cit. lib. 4. sed con- tenti erimus necessaria nostro instituto, quam paucis fieri poterit, perstringere.

Dubia de re proposita.

80. **PRIMUM DVBIUM EST**, An peccatis qui matrimonium contrahit per metum cadentem in constantem virum. Illud tractat Sánchez disp. 16. cum quo ac cum alijs quos ipse citat num. 6. respondendum est negativè: quia contrahere inualide non est intrinsecè suæ generis malum: vt patet ex eo quod in cap. vnaico §. idem quoq; De despons. impub. approbetur cōtractus matrimonij per verba de præsentibus inter im- puberes: & declaratur non valere tanquam matrimonium, sed tanquam sponsalia: quæ approbatio satis ostendit nō esse peccatū de se, matrimonium contrahere inualidum. Deinde sic contrahens matrimonij, nec facit iniuriam proximo, qui illum iniuste cogit; nec Sacramento, cuius inualiditas in hoc casu non est ex parte contrahentis: sed à iure irritante, tota provenit. Cuius prohibitioni cōtraueniens, à peccato excu- satur per metum cadentem in constantem virum, nisi is incu- teretur in odium religionis vel contemptum Ec. lesiæ: atq; adeo in iniuriam Christi rebus omnib. anteposendi. Nec etiā ratio peccati potest in eo consisti, quod abutatur materia vel forma Sacramenti: quoniam consensus & verba quibus matrimonium contrahitur per metum cadentem in constantem virum: nec materia sunt nec forma vera Sacramenti ma- trimonij: quandoquidem non valent ad contractum eum, quem in Sacramento Christus eleuauit. Namq; talis contra- ctus debet esse validus: qualis certe non est factus metu cadente in constantem virum, vt pote qui irritus est ipso iure.

81. **SECUNDUM DVBIUM EST**, An cuiusvis peccati metus cē- sendus sit cadens in constantem virum. Respondetur, de me- tu peccati mortalis certum esse, quod sit talis cēsendus: cum consistet peccatum mortale, plusquam mortem timendum esse, ex cap. finali 31. qu. 2. & ex cap. Sacris De his quæ vi, &c. De metu vero peccati venialis Sotus in 4. dist. 29. q. 1. art. 2. cir- ca medium, id negandum censet: nec sine ratione: quia licet malum sit eo committere peccatum veniale: & è contra virtu- tis sit egregia, mortem potius quam illius cōmissionem eli- gere; non censetur tamen qui inconstans ex eo solum, qd tali peccato succubuerit, quia cum leptis in die iustus taliter cadat, ex cap. 24. Prouerb. nemo in præsentī vita inuenire- tur, qui constans dici possit.

82. **TERTIUM DVBIUM EST**, An omnis bonorum amissio vel infamia, vel maior excommunicatio constituat metum cadentem in constantem virum. Illud Sanchez tractat in cit. lib. 4. disp. 5. docens à num. 20. de metu amissionis bonorum, quod cadat in virum constantem, quando iactura est grauis, & ali- cuius momenti: nec facile ei occurrī potest. Cuius doctrinæ fundamentum est, quod talis amissio acquiratur morti: vt iudicatur per illud, quod ad eam auertendam ho-

mines non dubitent cruciatibus, adeoque morti, se expo- nere.

Iam quod in virum constantem cadat etiam metus infam- iæ, si hæc grauis fuerit, & alicuius momenti, ex eo patet: quod melius sit nomen bonum quā diuitiæ multæ Prouerb. 22. Inde enim sequitur metum infamæ non minus cadere in constantem virum, quam metum amissionis bonorum. De quare plenius Sanchez in preced. nu. 13. 14. & 15.

De metu autem excommunicationis maioris, dicendum est: eum leuem esse si excommunicatio fuerit iusta: quia tan- quam medicina applicatur in remedium inobedientiæ. Ef- fe vero grauem si excommunicatio fuerit iniusta, nec ei fa- cile occurrī possit recurrendo ad Superiorem per appella- tionem, aut per humilem petitionem abolutionis. Excom- municatio enim maior pœna est, quā maior nulla inferri po- test iure Canonico ex cap. Corripiantur 24. quæst. 3. ni- hilque tam formidandum est, quam ab Ecclesia separari, ex cap. Nihil 11. quæst. 3. Id autem fit per excommunicationem maiorem.

Addit ipse Sanchez alijs c. tatis nu. 25. & 26. idem ac de me- tu amissionis omnium, aut maioris partis bonorum, dicen- dum esse: in hac re de metu amissionis rei magnæ ac notabi- lis, aut instrumentorum totius vel maioris partis patrimonij. Idem quoq; de metu amissionis lucri notabilis, si metuens habu- rit ius quæsitum ad illud faciendum, & ipse ab eo per in- iuriam arcetur. Secus vero, si nullum tale ius habuerit, quia tunc cupiditas lucri frænari censetur potius, quam metus mali incuti.

83. **QUARTUM DVBIUM EST**, An metus reuerentialis tan- quam cadens in constantem virum, efficiat inualidum matri- monium, quod per illum contrahitur. Illud latissime tra- ctat Sanchez in eod. lib. 4. disp. 6. Contenti erimus necessaria pro praxi, aliquot propositionibus tradere. Quibus præmit- tendam est metum reuerentialem hic dici illum, quo inferior ex reuerentia erga suum superiorem (vt filius erga patrem, & sic de ceteris) adducitur ad præstandum in matrimonium consensum: siue expressum, vt cum verbis aut alijs signis il- lum exterius declarat; siue præsumptum, vt cum pater filio præsentem matrimonium contrahit pro eo, nec ipse contradic- it. Ex tali enim taciturnitate præsumitur consentire, ex cap. vnaico De despons. impub. §. Porro in 6.

Prima igitur propositio, hoc ita posita, sit; Solum metum reuerentialem, nisi minæ aut verbera, aut alterius grauis mali metus adiungatur, non cadere in constantem virum, ac pro- inde non annullare matrimonium. Hanc Sanchez nu. 7. ex utroq; iure deducit, pro eaq; plurimos auctores citat. Ratio vero est, quod metus reuerentialis nudus, non videatur tan- tam vim habere (sicut haberet si minæ ei adiungerentur, ex cap. Ex literis, De despons. impuberum) vt vir constans eo terri debeat, atq; cogi censetur.

84. Moderanda est vero propositio, iuxta eundem nu. 11. & ali- quos sequentes. vt non procedat, si cum metu reuerentiali cō- currat, filium aliumve subditum, esse valde paternis aut heri- libus præceptis obtemperantem, & valde imbecillum: pa- tremq; erga filium, aut alium Superiorem erga suum subditum, sibi non consentientem esse crudelem & austerum. Ratio est, quia sine minis potest esse metus viri constantis, si is cui reuerentia debetur, nimis crudelis sit, & sanctiam præ se ferat, solutusque sit sauire, vbi non obtemperatur suæ volun- tati: tunc enim quantumcunque minæ desint actū: adfunt tamen virtute, cum probabili timore coactionis. Idem iudi- cium est, si ad metum reuerentialem adiungatur indignatio patris aut alterius Superioris, quæ probabiliter creditur futu- ra diuturna: ita vt patrem filius, aut alius inferior suū Su- periorem semper sit habiturus infestum, ac passim obijcientem inobedientiam, & peiora de eo sentientem atque lo- quente, pro more eorum qui alicui infesti sunt. Talis enim mali timorem cadere in constantem virum, argumento est; quod vir prudens tale quid existimet adeo graue; vt quam illud, eligat potius à patria domoq; paterna exul esse. Id quod inter grauia mala numerant Doctores, quos idem Sanchez commemorat in preced. disp. 5. nu. 8.

Secunda propositio est: Cum metu reuerentiali, & minus ad metum cadentem in constantem virum, requiri, vt is qui minatur solitus sit minas exequi. Hanc Sanchez disput. 6.

nu. 21. probat: quia dum solet quis minas iactare, & parū exequi, perinde est ac si non minaretur: quo fit, vt virū prudentem nihil, aut parum tales minas moueant tanquam vanæ ac nullius momenti. Addit idem in nu. 22. hanc non procedere, cum ille qui minatur potens fuerit, etiam si de illius conditione dubitetur, an sit atrox & solitus minas executioni mādare. Ratio est: quia metum passus, merito timendi causam ex eo arripit, quod vir potens cui reuerentia debetur, minatus sit. Etenim dum mores ipsius ignorantur, nō est æquum exponere se periculo executionis talium minarum.

85. Tertia propositio est: Metum reuerentialem dari in omni illo, qui iure aliquo subiectionis subest alteri: vt in Clerico respectu Episcopi: in laico, respectu magistratus: in filio vel filia, respectu patris aut matris (quando hæc perinde ac ille, altera fuerit & solitas minas exequi) aut aliorum ascendentium: itē in fratre vel sorore respectu fratris maioris, si cum hoc habitet ab eo; gubernetur; itemq; in minore annis respectu sui caratoris: ac demum in nepote aut nepte respectu patris aut auunculi cum quo habitat & a quo gubernatur. Ratio propositionis est: quod suapte natura inferiores, in quibus subijciuntur debeant reuerentiam: quæ pudorem ac timorem incutit, retrahentem ipsos ne audeant voluntari illorum contradicere.

Quarta propositio est: Metum reuerentialem precibus importanis, id est, instantissimis, ac sæpius repetitis coniunctum, censi posse cadere in constantem virum. De hac late differit Sanchez disput. 7. & illam tandem nu. 7. hac ratione concludit: quod cum ex vna parte importunitas cuiuscunque, non modo valde urgeat, sed etiam vexet: & interdum opprimat: prout patet ex historia Sampsonis Iud. 16. vbi de Dalila dicitur, quod cum molesta esset ei, & per multos dies iugiter adhereret, spatium ad quietem non tribuens, deficit anima eius, &c. Ex altera parte vero reuerentia debita personæ potenti, reddat rogatum pusillanimitatem ac timidum: nec audentem contradicere. Cum inquam hæc ita sint: iure sane optimo, vtraque talis timidum causa coniuncta, prudentem ac constantem virum coget, consensumque extorquebit. Vnde tali coniunctione concurrente cum metu reuerentiali, is censi poterit, vt cadens in constantem virum, matrimonij validitatem impedire. Hic duo occurrunt notanda.

86. Prius est: excommunicationem quidem ipso facto incurere Superiores qui cogunt suos inferiores ad matrimonium: imposita in Concil. Trid. sess. 24. cap. 9. De reform. matrimonij: patres tamen posse sine vilo peccato tractare, & statuerē de futuro matrimonio suorum liberorum, qui nondum attingerunt annos pubertatis, posseq; huiusmodi tractatum iuramento confirmare iuxta cap. Ex literis 1. De sponsalib. Et ratio est, quam ibid. gloss. verbo Tam patres, attigit: quia tale iuramentum intelligendum est, si filij voluerint postea consentire: quodq; ipsi parentes quantum licite poterint, conabuntur illos inducere ad huiusmodi matrimonium. Vbi aduerte quod si pœna imposita esset illi, qui id a filio non cōsequeretur, ab illius solutione excusari eum, qui ad obtinendum talem consensum, quam potuit diligentia & industriam adhibuisset, ex cap. Gemma. De sponsalib. Et ratio est, quia puniendus non est, qui culpa caret.

Posterior est: quod et si lædi non debeat matrimonij libertas, possint tamen subditi à Principibus, & filij à parentibus non tantum prohibitione; sed etiam pœnæ metu retrahi ab aliquo matrimonio per quod iniuriam, seu notabile detrimentum (adeoq; grauiter peccarent) Reipub inferretur aut propriæ familiæ aut alicui priuatae personæ. Sic enim cōtrahens; quia, *verbi gratia*, hostibus præbet occasionem inuadendi Reipub. aut infamiæ notam inurit suæ familiæ, aut aliquem iniuste neci exponit, potest iuste puniri. De qua tota re late differens Sanchez videri potest in libr. 4. disp. 22. & aliquot sequentibus. Illud solum moncbimus ad eam facere, quod Isaac Gen. 28. filio suo Iacob prohibuit ne acciperet coniugem de genere Canaan: quodq; interdum iuste prohibeatur lege vel statuto regionis, aut ciuitatis, ne matrimonium contrahatur cum ijs qui sunt alterius regionis aut ciuitatis. Quæ prohibitio sicut iusta est, ita obseruatio illius potest iuste virgeri metu incusso: qui quando iustus est, non obstat validitati matrimonij.

87. QUINTVM DVBIVM EST; An matrimonium contractum metu in constantem virum cadente, validum sit, si confirmetur iuramento. De hoc copiose quoque Sanchez differit in præcedenti disput. 20. Nobis autem sufficere posse videntur sequentes propositiones. Prima est: Si matrimonium per prædictum metum contracto, apponatur iuramentum de presenti dicendo, Dico & iuro me ducere: sicut matrimonium nullum est omnino, ita & iuramentum: adeo vt non indigeat relaxatione. Hæc deducitur ex cap. 2. De eo qui duxit in matrimonium: vbi cum qui per metum grauem contracto & iurato matrimonio secundum duxit, definitur libere permittendum esse eum eadem secunda permanere. Quod significatur non modo prius matrimonium inualidum fuisse, sed etiam iuramentum ei additum minime obligasse. Alioqui enim ob illius violationem imponeretur aliqua pœna, à qua ne metus quidem grauis quod extortum fuerit omnino excusatur, iuxta cap. Verum, De iureiur. Confirmatur quoque ratione: tum quia iuramentum accedens ad contractum propter cōmuniem vtilitatem prohibuitur (cuiusmodi est contractus matrimonij factus metu cadente in constante in virum) non obligat: vt patet ex cap. Si diligenti, De foro competenti. Videndus est idem Sanchez libr. 1. disput. 32. num. 8. & aliquot sequentibus. Tum quia iuramentum sequitur naturam contractus cui adiicitur. Ergo sicut matrimonium natura sua requirit cōsensum liberum, ita & iuramentum illi accedens, censendam est requirere: iuxta regulam 42. iuris in 6. Accessorium, naturam sequi congruit principalis. Tum demum, quia prædictum iuramentum est assertorium, cuius si nulla sit obligatio de presenti, neque erit de futuro. Ipsum enim statim verum est aut falsum. Quod vero iuramentum quo matrimonium metu supradicto contractum confirmatur, falsum sit de presenti, patet: quia tale matrimonium nullum est, propter impedimentum metus interuenientis.

Secunda propositio est, Ex matrimonio per metum cadente in constantem virum contracto de presenti ac iurato, nullam, ne quidem sponsaliorum, consurgere obligationem. Probatur, quia tam sponsalia etiam iurata, quam matrimonium, vt valent, requirunt liberū consensum, iuxta cap. Ex literis, De despons. impub. Cum ergo in proposito casu liber consensus deficiat omnino, talis contractus non valebit, neq; vt matrimonium, neq; vt sponsalia.

88. Tertia propositio est, Si contractui matrimonij per metum cadente in constantem virum, inito per verba de futuro, adiiciatur iuramentum, de non contrauentione ei, nulla esse neq; contractus neq; matrimonij obligationem. Nam ea vel esset seruandi matrimonium absque nouo consensu, nouaque ratificatione illius: vel esset illud ratum habendi nouo consensu libero. At prior obligatio nulla est: quia daretur alioqui obligatio ad peccatum mortale: quandoquidem vt matrimonium inualido, peccatum est mortale: nisi ipsum conualecat nouo consensu libero. Posteriorem quoque obligationem nullam esse; probatur: quia iurare se non contrauenturum matrimonio, sed nouo consensu libero illud habiturum ratum: perinde est ac iurare se de nouo contracturum matrimonium; seu, quod idem est, se facere sponsalia iurata: quæ quidem facta metu cadente in constantem virum non obligare, ante habitū est; ac late docet Sanchez libr. 4. disp. 21. Qui pro eius rei pleniori noticia, videri quoq; potest in præced. disp. 19. vt & in disp. 15. pro declaratione eius quod hinc sequitur: nempe matrimonium metu extortum, vt nullum est omnino, sic nullam obligationem parere ex parte contrauenturum, ita vt vnus altero inuito possit rescire.

89. Sed obijci potest, iuramentum istiusmodi non esse contra bonos mores, ex cap. Inter cætera, 22. quæ lib. 4. ideoque; seruati posse sine salutis æternæ dispendio, & obligare ad sui obseruationem, iuxta cap. Cum contingat, De iureiur. & capit. Quamuis pactū, De pactis in 6. Sic enim iurans solvere vsuras ad reddendam vexationē, cum non peccet obseruando tale iuramentum, tenetur illud obseruare, ex cap. Debitores, De iureiur. Respondendum est, quod est iuramentum de quo agimus non fit contra bonos mores, quia potest absque culpa seruari: vergere tamen in præiudicium alterius (quod etiam sufficit ad tollendam illius obligationem, ex cit. cap. Cum contingat) quādoquidem obseruatio illius aduersetur publicæ

publicæ utilitati, vt quid de se odiosum, & perturbationis, aliorumque malorum seminarium in Repub. Ad hæc iurans per iniuste incussum metum, cadentem in constantem virum, potest à peccato excusari hoc nomine, quod ratione talis metus possit iurando vt verbis ambiguis; quibus iniuste cogentem decipiat; vel si apertis verbis vt cogatur, nõ habendo intentionem iurandi: vel si habeat, subintelligendo mente aliquam conditionem, qua iuramentum reddatur inualidum; qualis est, Si iuste cogor: aut, Si alias obligor.

90. **SEXTVM DVBIVM EST,** An validum sit matrimonium quod & contrahitur & consummatur per metum cadentem in constantem virum. Istud satis persequitur Sanchez in eodem lib. 4. disput. 18. Contenti autem erimus notare in foro conscientie distinguendum esse. Nam si is qui matrimonium coactus consummat, accedat ad sponfam nõ affectu maritali tanquam ad vxorem, sed animo fornicandi: tunc in conscientia non est matrimonium. Nec enim est per priorem consensum, quia is non potuit efficere matrimonium, cum procederet ex metu cadente in constantem virum: nec per ipsam consummationem, in qua cum nullus sit consensus in matrimonium, vt supponitur, nullum quoque ex ea erit matrimonium. Si vero ille qui matrimonium consummat, metu etiam mortis cogitur, accedat ad sponfam affectu maritali tanquam ad vxorem, matrimonium erit validum, qua nouum consensum in matrimonium adhibuit, sufficientem ad illius validitatem, non obstante metu: quia metus mortis quidem, cum agitur tantum de consensu in matrimonium, potest censei metus cadens in constantem virum; quia talis consensus non est peccatum mortale, quod vir constans nunquam eligit. Non potest autem similiter censei, cum agitur de consummatione matrimonij: quæ si fornicario, non autem affectu maritali fiat, peccatum est mortale: & ideo illam vir constans nusquam eliger præ morte. Vnde fit, vt matrimonium nequeat inualidum censei, ex eo, quod consummatur sit per metum cadentem in constantem virum.

C A P V T XIV.

De impedimento erroris.

S V M M A R I V M.

- 91 Que ignorantia significetur nomine erroris constituentis impedimentum matrimonij.
- 92 Error circa personam iure naturæ impedimentum est validitatis matrimonij.
- 93 Non item error circa personæ qualitatem, nisi sub huius conditione matrimonium contrahatur.
- 94 Aut cum illius errore inuoluatur error personæ: quod an contingat, quæ ratione d. prebendatur.
- 95 Tria requisita vt error qualitatis, error em persone inuoluere censeatur.
- 96 Impedimentum erroris circa qualitatem conditionis seruilis.
- 97 Cur alij contractus, non autem matrimonium, per errorem circa quantitatem rei reddantur inualidi.
- 98 Duo adhuc errores quibus matrimonium reddatur inualidum.

91. **C**ONSENSU libero qui ad matrimonium, iuxta antecedentia necessarius est, obstat non modo vis, sed etiam ignorantia: quæ esse potest vel puræ negationis, vel præuæ affectionis: quarum illa nullum ponit intellectus iudicium, vt pote *nescientia pura*, ideoque de ea non est sermo in presentia: cum contrahens matrimonium nunquã id faciat ex pura ignorantia, sed ex aliqua scientia: quando quidem necesse est vt aliquo modo cognoscat personam cum qua contrahit, cum voluntas non feratur in incognitum. Ignorantia vero præuæ affectionis, est quidem cum aliquo intellectus iudicio, sed falso: vt quando iudico eam esse Petrum qui est Paulus: constituitque errorem, de quo hic agitur, quatenus in contractu matrimonij contingens, cum reddit inualidum. Duplex autem potest esse talis error: vnus contingens circa personam cum qua contrahitur: quando scilicet

hæc de facto est alia ab ea cum qua contrahens putat se contrahere: vt quando Iacob accepit Liam existimans esse Rachel. Genes. 29. Alter vero potest esse circa qualitatem seu conditionem eiusdem personæ, vt cum putatur nobilis, vel formosa, vel Catholica, vel conditionis libera, vel diues, & sic de cæteris: non est.

Atque prior error facit matrimonium iure naturæ omnino inualidum, itaut nusquã conualescat: nisi post cognitum errorem, accedat nouus in illud consensus, prout accedit in matrimonio Iacob cum Lia. In quam sententiam magni aucthorum numerum refert Sanchez lib. 7. disput. 18. num. 12. Pro quo facit cap. vnicum 29. quest. 1. Facit & aperta ratio: quia talis error tollit omnino consensum de iure naturæ requisitum ad matrimonij validitatem. Qui enim cum tali errore consentit, non consentit in personam quæ illi adest, sed in eam quam animo concepit; quia non nisi animo conceptum cognitumque, velle censetur.

Si obicitas in aliis contractibus satis esse si pro eo de quo facti sunt, detur æquiualens aut aliud præstantius. Respondetur, non esse eam de rationem: quia ceteri contractus fiunt circa res, ratione æstimationis & pretij earum. Et ideo quantumvis circa res ipsas error interueniat, nihilominus si nullus sit circa æstimationem & pretiam earumdem, non erit impedimentum validitatis. In matrimonio vero quia est contractus circa vnã personã in singulari (illud n. contrahens, sic debet cum vnã personã contrahere, vt excludat omnes alias) error circa talem personã, reddit ipsum inualidum.

Posterior autem error, qualis est, cum quis ducit hæreticam, pro Catholica; pauperem, pro diuite, & sic de cæteris (excepta qualitate conditionis seruilis de qua paulo post) non reddit matrimonium inualidum. Pro quo Sanchez in memorata disput. 18. num. 18. refert multos aucthores. Et facit supra citatum cap. vnicum atque ratio, quia cum tali errore concurrat sufficiens consensus in personã, ad matrimonium necessarius: quando quidem nullæ tales qualitates attingunt ad matrimonij essentiam, sed extra eam sunt, tanquam accidentia: nisi ipsum forte contraheretur sub conditione alicuius earumdem qualitatum. Quod quidem vt censeatur contingere Sanchez in sequenti num. 21. notat requiri vt intentio ponendi talem conditionem sit actualis: seu quam contrahens tunc actu habuit cum contrahebat: aut saltem virtualis, seu quam contrahens habitam priusquam contraheret, non reuocauit per actum contrarium.

94. **A**DVERTE vero nonnunquã in matrimonio cum qualitate, inuolui errorem personæ, ipsumque ea de causa esse nullum. Quod vt deprehendi possit, oportet diligenter aduertere vt cum consensus feratur primo ac directe in hanc personã in particulari, seu in indiuiduo, & consequenter in personam quæ habet tales qualitates annexas: v.g. nobilitatem, diuitias, &c. vt fit quando femina matrimonium contrahit cum aliquo qui se profectur nobilem & diuitem, cum sit ignobilis & pauper. Tunc enim error est tantum qualitatis, non item personæ: vnde validum est matrimonium, neque dolus vitiat sic contractum, quantumcumque causam ei dederit; vt aliquot aliis citatis notat Coua. in Et. par. 2. cap. 3. §. 7. nu. 3. Pro quo facit, quod ex cap. Cum in Apostolica, De sponalibus: mendacium seu surreptio non vitiat matrimonium. Quod si è contrario consensus primo ac directe feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc, v.g. in primogenitum Petri, putatum diuitem & nobilem, cum non sit talis: error est qualitatis inuoluens errorem personæ, quia deficientibus tunc qualitatibus, sub quibus persona intendebatur, consequenter deficit persona: sicque matrimonium est inualidum, prout post D. Thomam in 4. distinct. 30. quest. 1. art. 2. ad 5. docent Sotus eadem distinct. quest. 1. art. 1. paulo ante solutionem argumentorum, & Sylu. in verbo Matrimonium 8. quest. 1. dicto 4. nonnullique alij quorum meminit Sanchez in memorata disp. 18. num. 25.

95. Ne autem in hac re falli contingat, meminisse oportet tria requiri, vt error qualitatis errorem personæ inuoluere censatur, quæ in Ench. ca. 22. nu. 32. Nauarr. insinuat. Primum est, vt noticia personæ habeatur sub illa qualitate, sub qua intenditur, vt, v.g. sub qualitate primogeniti. Neque enim error est sine cognitione erroneæ; quam prius præcessiff.